
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 351.82

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-6-1>

Балабуха К.Є.

кандидат наук з державного управління,
Класичний приватний університет

Balabukha Kateryna

Candidate of Sciences in Public Administration,
Classic Private University

ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВИ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА ТЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

FUNDAMENTALIZATION OF THE NATIONAL ECONOMY AS THE BASIS OF STABLE DEVELOPMENT AGAINST THE BACKGROUND OF GLOBALIZATION PROCESSES IN THE MODERN WORLD

У статті розкрито принципи фундаменталізації національної економіки як основи стабільного розвитку на тлі глобалізаційних процесів у сучасному світі. Визначено ключові тенденції розвитку глобалізованого світу до 2035 року. Окреслено основні напрями становлення національної економіки під впливом глобалізаційних процесів з боку політичного, економічного, соціального, демографічного та екологічного напрямів взаємодії. Підкреслено, що дослідження глобалізаційних напрямів дає змогу сформувати кількісні показники глобалізаційних процесів, класифікувати конкретні виклики, які загрожують розвитку окремої країни, дослідити функціональні аспекти, що вимагають моніторингу в процесі адаптації національної економіки до інноваційних процесів, які відбуваються в сучасному світі.

Ключові слова: глобалізація, національна економіка, розвиток, динаміка, адаптація, світова цивілізація.

В статье раскрыты принципы фундаментализации национальной экономики как основы стабильного развития на фоне глобализационных процессов в современном мире. Определены ключевые тенденции развития глобализированного мира к 2035 году. Намечены основные направления становления национальной экономики под влиянием глобализационных процессов со стороны политического, экономического, социального, демографического и экологического направлений взаимодействия. Подчеркнуто, что исследование глобализационных направлений позволяет сформировать количественные показатели глобализационных процессов, классифицировать конкретные вызовы, угрожающие развитию отдельной страны, исследовать функциональные аспекты, требующие мониторинга в процессе адаптации национальной экономики к инновационным процессам, происходящим в современном мире.

Ключевые слова: глобализация, национальная экономика, развитие, динамика, адаптация, мировая цивилизация.

The article reveals the principles of fundamentalization of the national economy as the basis of stable development against the background of globalization processes in the modern world. The key trends in the development of the globalized world until 2035 have been identified. The main directions of formation of the national economy under the influence of globalization processes on the part of political, economic, social, demographic and ecological directions of interaction are outlined. It is emphasized that the process of globalization covers various areas of the world economy, namely: foreign, international, world trade in goods, services, technologies, intellectual property; international movement of factors of production (labor, capital, information); international financial and credit and

currency transactions (free financing and assistance, loans and credits of subjects of international economic relations, securities transactions, special financial mechanisms and instruments); production, scientific and technical, technological, information cooperation. It is emphasized that the study of globalization allows forming quantitative indicators of globalization processes; classifying specific challenges that threaten the development of a particular country; to study the functional aspects that require monitoring in the process of adaptation of the national economy to the innovation processes taking place in the modern world. The growth opportunities opened by globalization are formed: acceleration of the process of spreading advanced technologies, development of creativity and innovations; improving the mechanism of resource allocation, increasing the efficiency of their use based on the development of global competition; improving the quality of life, improving the well-being of families, expanding opportunities for choice and access to new ideas and knowledge; strengthening international coordination, reducing the threat of international conflicts, local wars; dissemination of ideas of humanism, democracy, protection of civil rights and fundamental human freedoms.

Keywords: globalization, state economy, development, dynamics, adaptation, world civilization.

Постановка проблеми. Глобалізація стала найбільш масштабним і динамічним процесом у сучасних умовах, завдяки якому глобальна економіка набуває спільних та єдиних рис. Відповідно, визначення особливостей глобалізованої економіки є важливим завданням, оскільки дає змогу не лише окреслити сучасні тенденції розвитку, але й надати розуміння перспективних змін, які можуть становити загрозу розвитку окремих країн найближчим часом.

За даними Національної розвідувальної ради [1], ключовими тенденціями розвитку глобалізованого світу до 2035 року буде слабке економічне зростання, що приведе до таких наслідків:

- зіткнення основних світових економічних базисів зі скороченням робочої сили та зниженням зростання продуктивності праці;

- прискорення технічного прогресу, що створить нові можливості, але приведе до збільшення розбіжностей між лідерами та аутсайдерами;

- подальше поширення автоматизації та штучного інтелекту, які загрожують швидко змінити галузь, потенційно підштовхуючи працівників із традиційними навичками та обмежуючи звичний шлях розвитку для бідних країн;

- зміни клімату, проблеми довкілля та здоров'я, які вимагатимуть більшої уваги та колективних дій, навіть якщо співпраця стане складнішою;

- зміна характеру конфліктів, кількість яких буде зростати через розбіжності інтересів великих держав, розширення терористичних загроз.

Багатогранність і динаміка розвитку світової економіки вказують на необхідність системного вивчення процесів глобалізації задля виявлення тих викликів, на які країни мають реагувати вже сьогодні, оскільки їхнє нехтування приведе лише до подальших відхилень від тенденції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

З огляду на важливість проблем глобальної економіки вчені постійно їх досліджують. До найбільш значущих належать роботи Дж. Окампо [2], В. Гюнтера, Р. Ховена [3], Л. Мовіуса [4], Р. Робертсона [5].

До процесу вивчення глобалізаційних процесів долучилися українські науковці, зокрема О. Білорус [6], В. Геєць [7–9], А. Філіпенко [10].

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є розкриття принципів становлення національної економіки як основи стабільного розвитку на тлі глобалізаційних процесів у сучасному світі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Не намагаючись узагальнити всі наявні визначення поняття «глобалізація», які представлені в науковій літературі, зупинимось на тих, що відображають природу досліджуваних процесів і дають змогу найбільшою мірою виділити ключові суттєві характеристики (табл. 1).

Глобалізація як явище означає посилення взаємодії та взаємозалежності між різними країнами та регіонами світу у сфері економіки, політики та культури. Розглядаючи глобалізацію образно, можемо стверджувати, що це процес формування нескінченного світу, коли державні кордони перетворюються на формальності на шляху витіснення як факторів, так і результатів процесів управління людством.

Експерти Міжнародного валютного фонду [19], зосередившись на економічній природі досліджуваного явища, характеризують глобалізацію як зростаючу економічну взаємозалежність країн у всьому світі через збільшення міжнародного обміну товарами, послугами, капіталом, технологіями, знаннями.

Таким чином, глобалізація як процес уніфікації соціально-економічних і політичних процесів у своєму розвитку ставить перед окремими країнами нові завдання. Інші форми глобалізації зачіпають навіть ті країни, які економічно менш глобалізовані, тому їх успішний розвиток значною мірою залежить від здатності адекватно реагувати на виклики, що постійно виникають.

Для вимірювання глобалізації у 2002 році Швейцарський інститут економіки [20] запропонував методологію розрахунку індексу глобалізації KOF, який є комбінованим показником економічної, політичної та соціальної глобалізації. Індекс глобалізації розраховується як сума цих компонентів із зважуванням 36%, 39% і 25% відповідно.

Джерелами інформації для розроблення Індексу є спеціалізовані бази даних Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Організації Об'єднаних Націй, Міжнародного союзу електрозв'язку, інших міжнародних організацій та статистичних інститутів.

Динаміка глобалізації та її складових частин свідчить про незворотність взаємовпливу та підвищення рівня синхронізації процесів функціонування все більшої кількості країн світу. Найбільший прогрес відбувся на рівні економічної глобалізації. Політична глобалізація також прогресувала, але соціальна глобалізація характеризувалася стагнацією. Згідно з індексом глобалізації KOF за 2020 рік, найбільш

Ключові суттєві характеристики поняття «глобалізація»

Автор	Сутність	Ключова характеристика
Theodore Levitt [11]	Глобалізовані ринки – це світові ринки для стандартизованого споживача продуктів. У процесі глобальної гомогенізації сучасні ринки розширюються, щоб досягти економії в глобальному масштабі.	Поява глобальних ринків
Nayef Al-Rodhan [12]	Глобалізація – це процес, який охоплює причини, перебіг та наслідки транснаціональної і транскультурної інтеграції в людській діяльності.	Причинно-наслідковий характер
Samuel Fischer [13]	Глобалізація – це безперервний процес зростання взаємозалежності між країнами та їх громадянами.	Безперервність процесів
О. Білорус [14, с. 35]	Це невизначений, некерований і незалежний характер усього, що відбувається у світі; відсутність дистанційного управління, керівництва, ради директорів чи головного офісу. Це просто інша назва світового безладу.	Інертність і невизначеність процесів
Sean Kay [15, с. 10]	Глобалізація – це процес просування нового ідеалу економічної відкритості, політичної прозорості та глобальної культури.	Поширення основних цінностей суспільства
Simon Reich [16]	Глобалізація – це взаємопов'язана сукупність економічних явищ. Вони включають лібералізацію та дерегулювання ринків, приватизацію активів, відмову від державних функцій, поширення технологій, міжнародний розподіл виробництва та інтеграцію ринків капіталу.	Комплексний характер економічних процесів
Christopher Thomas Howell [17]	Глобалізація – це процес, за якого влада перебуває у глобальних соціальних утвореннях і виражається через глобальні мережі, а не через територіальні держави.	Зниження ролі державних кордонів
Hart Jeffrey, Prakash Aseem [18]	Глобалізація – це перетворення відносин між державами, але водночас це трансформація природи самої держави.	Зміна міждержавних відносин і внутрішніх процесів у державі

глобалізованими були Нідерланди (92,84), Ірландія (92,15) та Бельгія (91,75). Глобалізація як процес уніфікації соціально-економічних і політичних процесів у своєму розвитку ставить перед окремими країнами нові завдання. Інші форми глобалізації зачіпають навіть ті країни, які економічно менш глобалізовані, тому їх успішний розвиток значною мірою залежить від здатності адекватно реагувати на виклики, що постійно виникають.

Для виявлення закономірностей економічної глобалізації будуть використовуватись такі методи, як аналіз, синтез, графічний метод.

Загалом глобалізаційні процеси стали об'єктивною реальністю сучасного етапу розвитку світу. Ускладнення їх форм відбувалось поступово: якщо на початкових етапах це стосувалося функціонування світових ринків товарів, послуг та уніфікації вимог до виробництва, то поширення глобалізації на інші сфери людського життя, зокрема соціальну, технологічну, культурну, відбувається в сучасних умовах.

Поглиблення процесів глобалізації приводить до виникнення системи взаємопідтримуючих причинно-наслідкових зв'язків між її формами, тому глобалізацію слід розглядати як складне багатоаспектне явище.

Відкритість соціально-економічних систем приводить до того, що під впливом глобалізаційних процесів відбулась гармонізація процесів функціонування світової економіки у дедалі більшій кількості форм: від еколого-економічних до соціально-культурних. Інтегрований характер глобалізації виявляється в

тому, що включення країни в процеси глобалізації в окремих формах приводить до поетапного розширення серед інших, тобто глобалізація, з одного боку, забезпечує уніфікацію умов праці для всіх країн світу, а з іншого боку, створює виклики, ігнорування яких приводить до фрагментації розвитку окремих країн світу. Навпаки, якщо країна використовує «нові» досягнення світової цивілізації, то в результаті цього вона втягується у процеси глобалізації, що забезпечує їх перетворення на рушії внутрішньої модернізації.

Об'єктивний характер глобалізаційних процесів зумовлює необхідність урахування їх змісту, тенденцій, кількісних та якісних характеристик у всіх формах, що в сукупності можна віднести до викликів, що стоять перед окремими країнами. Виклики – це фактори загальної дії, які пов'язані з появою нових ідей, процесів, перетворень у будь-якій сфері людського життя, невідповідністю, що приводить до виникнення загроз, а відповідність відкриває можливість для подальшого розвитку. Виявлення загроз, а також розуміння можливостей визначає здатність країни використовувати ситуацію в контексті забезпечення розвитку, насамперед розвитку внутрішніх підсистем.

Виклики глобалізації слід розглядати з точки зору політичного, економічного, соціального, демографічного та екологічного характеру.

1) Зростають сумніви щодо необхідності західної демократичної моделі розвитку, заснованої на законах ринкової економіки та захисту приватної власності.

Динаміка розвитку, насамперед Китаю, поставила під сумнів значення демократії як умови економічного розвитку. Індекс демократизації, який враховує виборчий процес і плюралізм, громадянські свободи, функціонування влади, політичну участь і політичну культуру, за даними "The Economist" [21], показує найгірший спад світової демократії з часів фінансової кризи 2010 року, коли свобода вираження поглядів викликає особливе занепокоєння. Проте, на нашу думку, навіть наявний «відкат» демократії є тимчасовим, оскільки розуміння того, що інноваційна діяльність, від якої залежить економічний розвиток, найбільш ефективно проявляється в умовах панівної ринкової економіки, забезпечить подальше поширення принципів демократії.

2) Загострення глобальної конкуренції. Відбувається не лише загострення глобальної конкуренції між країнами, підприємствами, переведення її у залежність від розвитку «високих» факторів, які є серйозним бар'єром для приєднання інших учасників до цих процесів. Боротьба за лідерство не припиняється на жодному рівні функціонування світової економіки. Конкуренція за лідерство в окремих регіонах, претензії на світове лідерство – все це веде до пошуку реальних конкурентних переваг, які все більше залежать від якості сформованої соціально-економічної системи в тих чи інших країнах. Фактично можна стверджувати, що орієнтація потужних гравців на забезпечення конкурентних переваг усіма способами стала додатковим фактором глобалізаційних процесів.

3) Економічна основа глобалізації є викликом для будь-якої країни, оскільки проявляється у синхронізації динаміки економічного розвитку (ВВП). Підтвердженням цього є те, що остання економічна криза вийшла за межі регіону чи групи країн і повністю набула ознак глобальної.

Дослідження експертів МВФ [22] свідчать про те, що економічна динаміка в одних країнах значною мірою залежить від розвитку в інших. Таким чином, тимчасове уповільнення темпів зростання у США приблизно на 1 процентний пункт безпосередньо приводить до зниження темпів зростання у всіх країнах Європи приблизно на 0,5%. Крім того, непрямі вторинні ефекти зниження темпів зростання в розвинутих європейських країнах можуть послабити зростання на ринках, що розвиваються, на 0,25%.

Вторинні ефекти можуть проявлятися в зайнятості. Так, скорочення зайнятого населення в розвинутих країнах приводить до скорочення зайнятості в країнах із ринками, що розвиваються, оскільки саме в цих країнах розташована низка складальних заводів. З іншого боку, уповільнення динаміки розвитку Китаю приводить до уповільнення світового ВВП.

Таким чином, вищий рівень відкритості економіки країн, що розвиваються, для торговельних, фінансових та інших потоків робить ці країни більш вразливими до вторинних наслідків, викликаних подіями у світовій економіці, а також вимагає формування потужного внутрішнього ринку, який може підтримувати певну динаміку економічного розвитку.

4) Досягнутий рівень економічного розвитку окремих країн і розриви, які тільки збільшуються. Ефект

досягнутого рівня розвитку має потужний вплив, оскільки саме розмір ВВП, у тому числі на душу населення, визначає здатність країни формувати необхідний для подальшого розвитку ресурс. Все більша частина країн йде шляхом реформ щодо забезпечення добробуту та підвищення доходів населення, внаслідок чого середній показник ВВП на душу населення поступово збільшується.

5) Протягом останніх 30 років активно розвиваються міжнародні торговельні відносини, які є втіленням глобалізаційних процесів, про що свідчать, по-перше, обсяги експорту товарів і послуг.

Міжнародна торгівля є важливим фактором розвитку світової економіки, тому зростання експорту за останні десятиліття було більш динамічним, ніж зростання ВВП.

Незважаючи на те, що послуги становлять усе більшу частку в структурі ВВП вибраних країн і світового ВВП, роль експорту товарів на світовому ринку є безсумнівною. Міжнародна торгівля послугами також зростає, але з огляду на специфіку власних послуг вона відіграє значно меншу роль.

Середньорічні темпи зростання міжнародної торгівлі товарами за досліджуваний період становлять 16% на фоні 17% (темпи зростання міжнародної торгівлі послугами). Вищі темпи зростання експорту послуг привели до деяких структурних змін у загальному експорті.

Глобалізація ринку все більшої кількості товарів є важливим викликом для виробників у всіх країнах світу, оскільки гармонізація вимог стосується не тільки кількісних та якісних характеристик продукції, але й техніко-технологічних характеристик виробництва. Ті підприємства та країни, які не в змозі задовольнити вимоги глобалізованих ринків, не можуть скористатися його перевагами і витісняються.

6) Кількісна та якісна характеристика інвестиційно-інноваційної діяльності, яка є найважливішим драйвером економічного розвитку в сучасних умовах, є потужним викликом, що вимагає реалізації довгострокової стратегії та комплексних умов для зміцнення. Досягнутий рівень розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності, досягнутий країнами-лідерами, є результатом тривалого спрямування створеної вигоди на інвестиції та інновації.

Істотно, що цей показник залежить від віднесення країн до розвинутих або країн, що розвиваються, і показує відносне зниження інвестиційної активності в країнах, які досягли певного рівня розвитку. Показник частки інвестицій у ВВП можна використовувати для визначення періоду активного нагромадження капіталу. У вибрані періоди в окремих країнах цей показник досягає рівня 30–48%. Це означає, що інвестування в основний капітал і в знання, тобто в модернізацію, фактично є попереднім напрямом використання створеного ВВП.

В результаті цього інноваційний сектор розвинутих країн отримує інвестиції в кілька разів більше, в тому числі на душу населення.

Нездатність вибраних країн генерувати необхідний обсяг інвестицій обмежує їхню інноваційну діяльність і приводить до технологічних розривів та зростання економічного відставання.

Структурні зміни у напрямі прискореного розвитку перспективних галузей економіки є результатом високої інвестиційної та інноваційної активності в країні, тобто економічне зростання країн-лідерів відбувається за рахунок впровадження інновацій у традиційні галузі економіки та їх модернізації, а також через формування нових галузей, які забезпечують якісні характеристики економічного зростання. Відповідно, відбувається пошук галузей економіки, які можуть забезпечити розвиненим країнам більш високі темпи зростання. Механізм посилення інноваційної діяльності представлений у роботі [24].

7) В умовах глобалізації демографічні виклики набули більшого змісту, вони проявляються в нерівномірній динаміці приросту населення, активізації міграційних процесів, диференціації країн за рівнем доходів, уніфікації потреб у робочій силі тощо. Виклики є не тільки потужним рушієм розвитку, але й серйозною загрозою для подальшого розвитку великої кількості країн.

Стрімке зростання населення, наприклад, у Китаї перетворило цю країну на трудомістку економіку і, звичайно, забезпечило конкурентні переваги на світовому ринку за рахунок того, що робоча сила досить дешева. Цей фактор став одним із найважливіших для економічного зростання країни та викликом для інших країн. Крім того, вплив глобалізації на розвиток ринку праці проявляється у збалансуванні попиту та пропозиції через міжнародну міграцію.

З іншого боку, роль міжнародної міграції до окремих країн світу досить значна, оскільки за рахунок міжнародної міграції відбувається поповнення необхідних категорій робочої сили та забезпечується надходження валюти в країну. Негативним, однак, є те, що надмірна еміграція може привести до втрати людських ресурсів у країні, на чому наголошується у роботі [26].

Як і в разі конкуренції всередині демографічних факторів, глобалізація визначає синхронізацію, у тому числі на рівні високих параметрів. Таким чином, нові робочі місця, створені в усьому світі, потребують професіоналів з найкращими знаннями та навичками, що сприяє якісному зростанню робочої сили у все більшій кількості країн. Це означає, що часто помітну роль відіграють іноземні мігранти, які не змогли реалізувати себе в країнах походження.

Висновки. Під час розгляду процесів глобалізації слід враховувати такі ключові характеристики:

– причинно-наслідковий характер, що означає поширення проявів уніфікації та синхронізації у дедалі зростаючій кількості сфер життя суспільства;

– безперервність, яка означає, що динаміка глобалізації в тому чи іншому прояві відбувається постійно, і це обумовлено дією загальних принципів діалектів, які визначають взаємодію її окремих ланцюжків;

– неконтрольованість і невизначеність, які свідчать про неспроможність будь-яких інституцій і систем забезпечити регулювання та коригування процесів у потрібному напрямі.

Загалом дослідження глобалізаційних процесів дає змогу, по-перше, окреслити функціональні напрями, які потребують постійного моніторин-

гу в процесі адаптації національної економіки до об'єктивних процесів, що відбуваються в сучасному світі; по-друге, визначити кількісні показники глобалізаційних процесів, що дає можливість визначити цільову спрямованість розвитку країни; по-третє, систематизувати конкретні виклики, які загрожують розвитку окремої країни та відкривають для цього можливості.

Розглядаючи модель «наздоганяючого» розвитку як системну відповідь на виклики глобалізації, маємо підкреслити важливість модернізації економіки шляхом індустріалізації промислового сектору та забезпечення поступового переходу до постіндустріальної економіки, спрямування розвитку освіти та науки до стратегічних цілей модернізації; модернізації суспільства шляхом підвищення рівня демократизації та культурно-освітнього рівня населення країни; модернізації відносин як основного принципу функціонування та формування ринкових відносин, що забезпечить модернізацію попиту та пропозиції як на готову продукцію, так і на фактори виробництва.

Бібліографічний список:

1. Світові тенденції: парадокс прогресу. Публікація Національної ради з розвідки. URL: <http://www.dni.gov/nic0/globaltrends22>.
2. Ocampo J. Rethinking Global Economic and Social Governance. *Journal of Globalization and Development*. 2010. № 1 (1). DOI: 10.22002/1948-1837.1020.
3. Gunter B., Hoveen R. The social dimension of globalization. A review of the literature. *International Labour Review*. 2004. № 143 (1–2). P. 7–43. DOI: 10.111121/j.1564-913X.2004.tb00895545.x 6 *SHS Web of Conferences* 65, 09002 (2019) <https://doi.org/10.1051/shs-conf/20196509020> M3E2.
4. Movius L. Cultural Globalisation and Challenges to Traditional Communication Theories. *Journal of Media and Communication*. 2010. № 2 (1). P. 6–18.
5. Featherstone M., Lash S., Robertson R. Glocalization: Time-Space and Homogeneity/Heterogeneity. *Global Modernities* / M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson (red.). P. 25–44. SAGE, New York (1995). DOI: 10.4135/97814462654250563.n2.
6. Білорус О., Лук'яненко Д. та ін. Глобалізація і безпека економічного розвитку : монографія. Київ : КНЕУ, 2001. 736 с.
7. Геєць В., Гриценко А. Економіка і суспільство: непізнані грані взаємовпливу (роздуми над прочитаним). *Економіка України*. 2012. № 3. С. 4–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2012_336_2.
8. Геєць В. Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України. *Економіка України*. 2010. № 3. С. 4–20.
9. Табачник Д. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : монографія : у 3 т. / за ред. В. Гейця, В. Семиноженка, Б. Кваснюка. Київ : Фенікс, 2007. ISBN 978-966-651-440-3.
10. Філіпенко А. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність. Київ : Знання, 2007. 670 с.
11. Levitt T. The Globalization of Markets. *Harvard Business Review*. 1983. May – June. P. 92–102.
12. Al-Rodhan N., Stoudmann G. Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and A Proposed Definition. *Geneva Centre for Security Policy*. 2006. URL: <http://www.gcsp.ch/e/publications/Globalisation/index.htm>.
13. Fischer S. Globalization and Its Challenges. *American Economic Review*. 2003. № 93 (2). P. 1–30.
14. Белорус О. Экономическая система глобализма : монография. Киев : КНЭУ, 2003. 376 с.

15. Kay S. Globalization, Power, and Security. *Security Dialogue*. 2004. № 35 (1). P. 9–25. DOI: 10.1177/0954667010604042533.
16. Reich S. What is Globalization? Four Possible Answers. Working paper, Helen Kellogg. *Institute for International Studies, University of Notre Dame*. 1998.
17. Thomas C. Globalization and the South. In: Thomas C., Wilkin P. (eds.) *Globalization and the South. International Political Economy Series*. Palgrave Macmillan, London, 1997. DOI: https://doi.org/10.1002/57978-1-349-23525633-4_1.
18. Hart J., Prakash A. Globalization and Regionalization. *Conceptual Issues and Reflections*. 1995.
19. Працюємо для кращої глобалізації, озвучена директором-розпорядником МВФ на Конференції католицьких єпископів США у Вашингтоні, округ Колумбія. 2002. URL: <http://www.imf.org/external/np/speeches/2002/012802.htm>. (дата звернення: 15.11.2021).
20. KOF-globalization-index 2017. URL: <https://www.kof.ethz.ch/en/news-and-events/media/press-releases/2017/04/kofglobalizat235ion-index-2017.html> (дата звернення: 18.11.2021).
21. Індекс демократії Economist Intelligence Unit. 2018. URL: <https://infographics.economist.com/2018/DemocracyIndex> (дата звернення: 18.11.2021).
22. Економічні перспективи Європи в діаграмах Sxi / Міжнародний Валютний Фонд. 2018. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/11/07/na181107-europe-economic-outlook-in-six-charts> (дата звернення: 18.11.2021).
23. Показники / Світовий банк. 2018. URL: <http://www.worldbank.org/en/search?q=Indicators> (дата звернення: 18.11.2021).
24. Касич А., Канунікова К. Інноваційна активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 21–24.
25. Глобальна міграція. Портал міграційних даних. 2018. URL: https://migrationdataportal.org/data?i=stock_abs_&t=2017 (дата звернення: 18.12.2018).
26. Андрушків Б., Малюта Л. Економічна та майнова безпека бізнесу : навчальний посібник. Тернопіль : ФОР Паляниця В.А., 2016. 180 с.
- pp. 4–24. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2012_336_2.
8. Ghejecz, V. (2010) Liberalno-demokratychni zasady: kurs na modernizaciju Ukrajiny. *Ekonomika Ukrajiny*, no. 3, pp. 4–20.
9. Tabachnyk, D. (2007) Strategichni vyklyky KhKhI stolittja suspiljstvu ta ekonomici Ukrajiny [Tekst]: [monografija]: u 3 t. / za red. akad. NAN Ukrajiny V. M. Ghejecz, akad. NAN Ukrajiny V.P. Semynozhenka, chl.-kor. NAN Ukrajiny B. Je. Kvasnjuka; In-t ekonomiky ta proghnozuvannya Nac. akad. nauk Ukrajiny, Ukr. forum. Kyiv: Feniks. ISBN 978-966-651-440-3.
10. Filipenko A. (2007) Ghlobaljni formy ekonomichnogho rozvytku: istorija i suchasnistj. Kyiv: Znannja. 670 p.
11. Levitt, T. (1983) The Globalization of Markets. Theodore Levitt. *Harvard Business Review*. May – June. P. 92–102.
12. Nayef, R.F. (2006) Al-Rodhan and Gérard Stoudmann, "Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and A Proposed Definition", *Geneva Centre for Security Policy*. Available at: <http://www.gcsp.ch/e/publications/Globalisation/index.htm>.
13. Fischer, S. (2003). Globalization and Its Challenges. *American Economic Review*, 93 (2), 1–30.
14. Belorus, O. (2003) Ekonomycheskaja systema ghlobalyzma : monografija. Kyiv: KNEU, 376 c.
15. Kay, S. (2004), Globalization, Power, and Security, *Security Dialogue*, 35 (1), 9–25. DOI: 10.1177/0954667010604042533.
16. Simon Reich (1998). What is Globalization? Four Possible Answers. Working paper, Helen Kellogg. Institute for International Studies, University of Notre Dame.
17. Thomas, C. (1997) Globalization and the South. In: Thomas C., Wilkin P. (eds.) *Globalization and the South. International Political Economy Series*. Palgrave Macmillan, London. DOI: https://doi.org/10.1002/57978-1-349-23525633-4_1.
18. Hart, Jeffrey & Prakash, Aseem. (1995). Globalization and Regionalization: Conceptual Issues and Reflections.
19. Pracjujemo dlja krashhoji ghlobalizaciji, ozvuchena dyrektorom-rozporjadnykom MVF na Konferenciji katolyckjykh jepyskopiv SShA u Vashyngtoni, okrug Kolumbija (2002). Available at: http://www.imf.org/external/np/speeches/2002/0128_02.htm. Dostup 15 lystopada 2021 roku.
20. KOF-globalization-index (2017). Available at: <https://www.kof.ethz.ch/en/news-and-events/media/press-releases/2017/04/kofglobalizat235ion-index-2017.html>. Dostup 18 lystopada 2021 roku.
21. Індекс демократії Economist Intelligence Unit (2018). Available at: <https://infographics.economist.com/2018/DemocracyIndex>. Dostup 18 lystopada 2021 roku.
22. Економічні перспективи Jevropy v diaghramakh Sxi (2018). Mizhnarodnyj Valjutnyj Fond. Available at: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/11/07/na181107-europe-economic-outlook-in-six-charts>. Dostup 18 lystopada 2021 roku.
23. Pokaznyky. Svitovyj bank (2018). Available at: <http://www.worldbank.org/en/search?q=Indicators>. Dostup 18 lystopada 2021 roku.
24. Kasyh, A. (2016) Innovacijni aktyvnistj pidpryjemstv Ukrajiny: dynamika, problemy ta shljaky vyrishennja / Kasyh, A., Kanunikova, K. *Інвестиції: практика та досвід*, no. 22, pp. 21–24.
25. Ghlobaljna mighracija (2018). Portal mighracijnykh danykh. Available at: https://migrationdataportal.org/data?i=stock_abs_&t=2017. Dostup 18 ghrudnja 2018 roku.
26. Ekonomichna ta majnova безпека бізнесу: navchalnyj posibnyk (2016) / B. Andrushkiv, L. Maljuta. Ternopilj: FOP Paljanycja V.A., 180 p.

References:

1. Svitovi tendenciji: paradoks proghresu (2017) Publikacija Nacionalnoj rady z rozvidky. Available at: <http://www.dni.gov/nic0/globaltrends22>. Dostup 28 lystopada 2018 roku.
2. Ocampo, J. (2010) Rethinking Global Economic and Social Governance. *Journal of Globalization and Development*. 1 (1). DOI: 10.22002/1948-1837.1020.
3. Gunter, B., Hoeven, R. (2004) The social dimension of globalization. A review of the literature. *International Labour Review*. 143 (1–2), 7–43. doi: 10.111121/j.1564-913X.2004.tb00895545.x 6 ShS Web of Conferences 65, 09002 (2019) <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196509020> M3E2.
4. Movius, L. (2010) Cultural Globalisation and Challenges to Traditional Communication Theories. *Journal of Media and Communication*. 2 (1), 6–18.
5. Featherstone, M., Lash, S., Robertson, R. (1995): Globalization: Time-Space and Homogeneity/Heterogeneity. In: Featherstone, M., Lash, S., Robertson, R. (red.) *Global Modernities*, pp. 25–44. SAGE, New York. DOI: 10.4135/97814462654250563.n2
6. Ghlobalizacija i безпека ekonomichnogho rozvytku (2001): monografija / O. Bilorus, D. Luk'janenko ta in. Kyiv: KNEU. 736 p.
7. Ghejecz, V. (2012) Ekonomika i suspiljstvo: nepiznani ghrani vzajemovplyvu (rozdumy nad prochytanym) / V. Ghejecz, A. Ghrycenko. *Ekonomika Ukrajiny*, no. 3,